

ЛІНГВОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:

ХРОНОЛОГІЯ ЗЛОЧИНУ

До дня української писемності та мови

Історія України – це історія боротьби за самостійність та незалежність. Це історія розвитку та збереження власної, національної ідентичності. Серед основних елементів національної ідентичності саме мова посідає головне місце.

Протягом століть російська влада (у її різних іпостасях) намагалася та намагається знищити українську мову шляхом цілеспрямованих заборон та утисків, використовуючи різні методи та засоби. Назва цьому – лінгвоцид української мови.

Спробуємо зупинитися лише на окремих фактах цього злочину...

- 1627 – наказ царя Михайла з подання Московського патріарха Філарета спалити в державі всі примірники надрукованого в Україні «Учительного Євангелія» Кирила Ставровецького, який роком раніше перейшов в унію «щоб та ересь і сму́та в світі не була».
- 1677 – наказ патріарха Іоакима видерти з українських книжок аркуші «не подібні до книг московських».
- 1688 – за наказом московського патріарха Іоакима у величезних багаттях на вулицях Москви спалили «Вінець Христов» Антонія Радивиловського, разом з ним понищили також твори видатних українських богословів – Петра Могили, Лазаря Барановича та Інокентія Гізеля.
- 1690 – засудження та накладено «прокляття й анафема» Собору РПЦ на «Кієвскія Новыя Книги» П. Могили, К. Ставровецького, С. Полоцького, Т. Софоновича, Є. Славинецького, Й. Галятовського, Л. Барановича, А. Радивиловського та інших.
- 1720 – указ царя Московії Петра I про заборону книгодрукування українською мовою і вилучення українських текстів з церковних книг.
- 1721 – запроваджено мовну цензуру – приведення книг будь-яких українських видань у відповідність до російських видань.
- 1729 – наказ Петра II переписати з української мови на російську мову всі державні постанови і розпорядження.
- 1731 – вимога імператриці Анни Іванівни вилучити з українських церков книжки старого українського друку і замінити їх книжками московських видань та ввести викладання у колегіумах російською мовою.
- 1763 – указ Катерини II про заборону викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії.
- 1764 — інструкція Катерини II князеві О. Вяземському про русифікацію України.
- 1769 – заборона Синоду РПЦ друкувати та використовувати український буквар.

- 1775 – зруйнування за наказом Катерини II Запорізької Січі та закриття українських шкіл при полкових козацьких канцеляріях.
- 1780 – спалення книгозбірні Києво-Могилянської академії, що збиралася понад 150 років і була однією з найбагатших бібліотек.
- 1784 – наказ Катерини II по всіх церквах імперії правити службу Божу російською мовою, позбавивши український народ власної книги, циркуляром заборонив викладання українською мовою у Києво-Могилянській академії та ввів обов'язкову російську мову в усіх училищах імперії.
- 1786 – у Києво-Могилянській академії єдиною мовою викладання визнано російську мову.
- 1789 – 3 ініціативи Катерини II у Петербурзі видано «Порівняльний словник усіх мов», у якому українська мова значиться як російська, що спотворена польською.
- 1804 – за спеціальним царським указом усі україномовні школи були заборонені.
- 1832 – реорганізація освіти у Правобережній Україні на загальноімперських засадах із переведенням на російську мову навчання.
- 1847 – розгром Кирило-Мефодієвського товариства й посилення жорстокого переслідування української мови та культури, заборона найкращих творів Шевченка, Куліша, Костомарова та інших.
- 1862 – закриття безоплатних недільних українських шкіл для дорослих в підросійській Україні.
- 1863 – Валуєвський циркуляр про заборону давати цензурний дозвіл на друкування україномовної духовної і популярної освітньої літератури.
- 1864 – прийняття Статуту про початкову школу, за яким навчання має проводитись лише російською мовою.
- 1870 – роз'яснення міністра освіти Російської імперії Д. Толстого про те, що «кінцевою метою освіти всіх іногородців незаперечно повинно бути змосковщення».

- 1876 – Емський указ Олександра II (цей документ ще називають «указом Юзефовича») про заборону друкування та ввозу з-за кордону будь-якої україномовної літератури, а також про заборону українських сценічних вистав і друкування українських текстів під нотами, тобто народних пісень.

- 1888 – указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами.

- 1892 – заборона перекладати книжки з російської мови українською.

- 1895 – заборона Головного управління в справах друку видавати українські книжки для дітей.

- 1900 – і наступні роки. Цензура вилучає з текстів такі слова, як «козак», «москаль», «Україна», «український», «Січ», «Запоріжжя» та інші, які мають український національно-символічний зміст.

- 1908 – Російський Сенат оголошує україномовну культурну й освітню діяльність шкідливою для імперії.

- 1910 – закриття за наказом уряду П. Столипіна всіх українських культурних товариств, видавництв, заборона читання лекцій українською мовою, заборона створення будь-яких неросійських клубів.

- 1913 – попечитель Київського навчального округу видав інструкцію, в якій заборонив учням та студентам відвідувати українські театральні вистави.

- 1914 – заборона відзначати 100-річчя Тараса Шевченка; указ Миколи II про скасування української преси.

- 1918 – захопивши Київ, московсько-більшовицькі інтервенти за кілька днів розстріляли 5 тисяч осіб, які розмовляли українською мовою, носили український національний одяг або у кого в хаті висів портрет Т. Шевченка.

- 1919 – більшість білогвардійських газет на півдні Росії «заборонило існування» України.

- 1922 – проголошення частиною керівництва ЦК РКП(б) і ЦК КП(б)У «теорії» боротьби в Україні двох культур – міської (московитської) та селянської (української), в якій перемогти повинна перша.

- 1926 – лист Й. Сталіна «Товаришу Кагановичу та іншим членам ПБ ЦК КП(б)У» з санкцією на боротьбу проти «національного ухилу», початок переслідування діячів «українізації».

- 1933 – телеграма Й. Сталіна про припинення «українізації» і знищення більшості українських письменників. З українського правопису вилучено літеру «Г».

- 1938 – постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про обов'язкове вивчення російської мови в школах національних республік й областей», відповідна постанова РНК УРСР і ЦК КП(б)У.

- 1961 – XXII з'їзд ЦК КПРС проголосив політику «злиття націй», що, по суті, означало тотальне зросійщення народів СРСР.

- 1970 – наказ про написання дисертацій виключно російською мовою.

- 1974 – постанова ЦК КПРС «Про підготовку до 50-річчя створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік», де вперше проголошується створення « нової історичної спільноти – радянського народу », офіційний курс на денационалізацію.

- 1978 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення і викладення російської мови в союзних республіках» («Брежнєвський циркуляр»).

- 1989 – постанова ЦК КПРС про «законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної».

- 1990 – прийняття Верховною Радою СРСР Закону про мови народів СРСР, де російській мові надавався статус офіційної.

- З 2014 – на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей України уроки української мови та літератури прибирають з програми.

- 2016 – після окупації росією Криму зачинено україномовні школи.

- 2022 – на території тимчасово окупованих громад України впроваджено русифікацію закладів освіти, з усуненням викладання української мови, української літератури та історії України. Російські війська вилучали та знищували українську літературу та підручники історії України.

Це лише деякі факти з жахливої історії лінгвоциту Української мови. За цими датами – зламані долі та втрачені життя. Ми маємо це пам'ятати.

Ми маємо знати, що Українська мова – одна з головних цінностей нашого народу, наша гордість і наш скарб. Поки є мова – існує народ!

За матеріалами з відкритих джерел.

**Професор кафедри
ОРД ФПФПКП ОДУВС
кандидат юридичних наук,
професор**

Сергій АЛБУЛ

09.11.2022

URL: <https://oduvs.edu.ua/news/лінгвоцид-української-мови-хронолог/>